

T É N Y E K

Európai Munkavédelmi Ügynökség

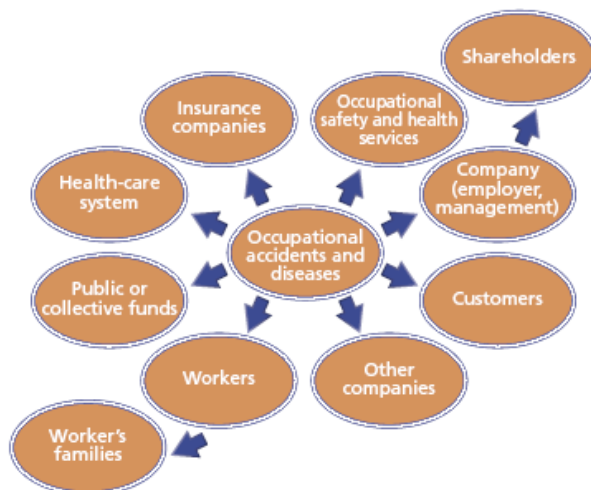
A munkabalesetek társadalmi-gazdasági költségeinek leltára

Bevezetés

A munkavédelem szintjének emelése gazdasági hasznot hozhat a vállalatok, munkavállalók és a társadalom egésze számára. A balesetek és foglalkozási megbetegedések súlyos kiadásokkal járhatnak a vállalatok részéről. Különösen a kis vállalkozások esetében a foglalkozási baleseteknek jelentős pénzügyi kihatásaik lehetnek. Nehéz lehet azonban meggyőzni a munkáltatókat és a döntéshozókat az egészségesebb és biztonságosabb munkakörülmények hasznosságáról. Ennek egy hatékony módja lehet pénzügyi vagy gazdasági becslések készítése, és ezek alapján reális áttekintést adni a balesetek teljes költségéről, illetve a balesetek megelőzésének hasznáról. A költségek és hasznok teljes köre magában foglalja a nyilvánvaló és a rejtett költségeket, mindazokkal a költségekkel együtt, amelyek könnyen megadhatók mennyiségileg, és azokkal, amelyeket csak minőségi fogalmakkal lehet kifejezni.

Költség és haszon kinek a számára?

A munkabalesetek terhet jelentenek több fél számára is. A vállalatok gyakran nem viselik a foglalkozási megbetegedések, a foglalkozási sérülések és a munkával összefüggő egészségromlás teljes költségét. A balesetek költségeit okozhatnak más vállalatoknak, egyedi munkavállalóknak és a társadalom egészének is. A vállalat nem fizeti például az egészségügyi ellátás költségeit munkavállalói számára, vagy a rokkantsági nyugdíjat esetleg kollektív alapból fizetik.

(ábra)

Foglalkozási balesetek és megbetegedések
 Munkavédelmi szolgálatok
 Vállalat (munkáltató, vállalatvezetőség)
 Fogyasztók, ügyfelek
 Más vállalatok
 Munkavállalók
 Állami vagy kollektív alapok
 Egészségügyi ellátó rendszer
 Biztosító társaságok
 Részvényesek
 A munkavállalók családjai

Forrás: Krüger, 1997⁽¹⁾

Sok országban létezik olyan szabályozás, amely a költségeket valamilyen módon visszavezeti arra a cégre vagy arra a személyre, aki a költségeket okozta (az ún. költség internalizáció). Ez gazdasági ösztönzőként működhet jövőbeni sérülések vagy megbetegedések megelőzésére (1. táblázat).

⁽¹⁾ Krüger, W., "Ökonomische Anreize-Möglichkeiten und Probleme eines modernen Arbeitsschutzsystems", *Neue Ansätze zur Kosten-Nutzen-Analyse des Arbeits- und Gesundheitsschutzes*, Dortmund/Berlin, Bundesanstalt für Arbeitsschutz und Arbeitsmedizin, 1997, 26-37. oldal

1. táblázat: A baleseti költségek vállalati internalizációjának elve

A költség-internalizáció módszere	Elv vagy példák
Felelősségek	Munkavállalók vagy biztosító társaságok kárigényt jelenthetnek be foglalkozási sérülések vagy betegségek miatt
Jogi szankciók, bírságok	A munkavédelmi felügyelőség pénzbírságot szabhat ki, javításokat követelhet vagy ideiglenesen leállíttathatja a termelést
Díjfizetési megkülönböztetés	Biztosító társaságok vagy állami alapok megváltoztatják a díjakat a megnövekedett baleseti, foglalkozási sérülési vagy megbetegedési kockázat miatt. A díjak a múltbeli teljesítmény miatt is változhatnak.
Betegszabadság fizetése	Kötelezettség a bér (részleges) fizetésére betegszabadság vagy munkaképtelenség idejére.
Piaci szabályozás	Vonzó új személyzet számára, előny állami megrendelések elnyerésénél A "baleseti besorolás" javulása alvállalkozóknál tenderezek esetén A vállalati imázs hatásai

A balesetek megelőzése több haszonnal jár, mint pusztán a károk enyhítése

A munkabalesetek, foglalkozási sérülések és megbetegedések megelőzése nem csak a költségeket csökkenti, hanem hozzájárul a vállalat teljesítményének javításához is. A munkavédelem sokféle módon kihathat a vállalat teljesítményére, például:

- egészséges munkavállalók termelékenyebbek, és jobb minőségben tudnak termelni;
- kevesebb munkával összefüggő baleset és megbetegedés kevesebb betegszabadságot jelent, ez viszont alacsonyabb költséget és a termelési folyamatok kevesebb megszakítását eredményezi;
- a munkafolyamathoz optimálisan igazított és jól karbantartott munkaeszközök és munkakörnyezet magasabb termelékenységet, jobb minőséget és kevesebb egészségi és biztonsági kockázatot eredményeznek;
- a sérülések és betegségek csökkentése kevesebb kárt és alacsonyabb felelősségi kockázatot jelent.

(ábra)

Munkavédelmi teljesítmény
Munkavédelmi intézkedések
Vállalati teljesítmény

Kevesebb baleset, kár, felelősség,
ügyvédi költség, hiányzás, orvosi költség
Beruházások, irányítási
tevékenységek, oktatás/képzés
Jobb termelékenység, hatékonyság,
minőség, vállalati imázs, újító képesség
Kevesebb egészségi és biztonsági kockázat.
Jobb rehabilitációs lehetőségek
Kevesebb megszakítás a munkafolyamatban
Jobb igazodás a munkafolyamatokhoz
Jobban motivált személyzet
Készségek javulása

A költségtényezők leltára

A legjobb mód arra, hogy betekintést nyerjünk a munkabalesetek költségeibe, ha gazdasági felmérést készítünk. Ez különféle szinteken végezhető, nevezetesen:

- (1) az egyedi munkavállaló szintjén;
- (2) vállalati szinten;

(3) a társadalom egészének szintjén.

Nincs valamiféle végleges költségtényező-jegyzék, amit a felmérésben szerepeltetni kell, a gyakorlat és elmélet alapján kialakult azonban a költségtényezőknek egy minimális csoportja. Ezeket ki kell egészíteni vagy módosítani kell a felmérés céljától, az adott ország társadalombiztosításának szerkezetétől stb. függően. A költségtényezők jegyzékének összeállítása az egyik kulcstevékenység minden gazdasági felmérésben. A 2. és 3. táblázat költségtényezők olyan leltárát kínálja, amelyek kiindulási pontként használhatók az egyéni szinten, illetve a társadalmi szinten végzett felmérésekhez⁽²⁾.

Több lépést igényel egy munkabaleset költségkihatásainak a felbecslése. A baleset néhány hatása könnyen kifejezhető pénzben. Olyan hatások azonban, mint például a halálesetek, betegszabadság és forgalom további kidolgozást igényelnek. Az eredményeknek a döntéshozatalt kell alátámasztaniuk, de egy ilyen felmérés készítése fontos az okulás szempontjából is.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a gazdasági elemzések eredménye nagyban függ az alapfeltételezésektől és a felmérés körétől. A költségtényezőket és a számítási elveket minden ország adott nemzeti gyakorlatához kell igazítani.

2. táblázat: A sérülésekkel és betegségekkel egyéni szinten közvetlenül összefüggő változók áttekintése

Változó	Leírás	Hogyan fejezzük ki pénzürtékben
Egészség	Kórházi ellátás (ágy-nap) Egyéb orvosi ellátás, például nem kórházi kezelés, gyógyszerek. Maradandó rokkantság (számok, a beteg életkora) Nem orvosi (pl. szakmai) rehabilitáció, ház-átalakítás	A biztosítás vagy a munkáltató által nem térített egészségügyi ellátási költségek
Életminőség	Várható élettartam, várható egészséges élettartam Minőségileg igazított életévek (MIÉÉ) Rokkantsághoz igazított életévek (RIÉÉ)	Készség az elfogadásra, készség a fizetésre A kárigények és kompenzációk mértéke
Gyász és szenvedés	Az áldozatok, de rokonok és barátok részéről is	Nincs megbízható módszer
Jelenlegi jövedelemkiesések	Jövedelemkiesés a jelenlegi munkából és másodállásból	A jelenlegi jövedelem csökkenése, bérveszteség
Potenciális jövőbeli keresetek elvesztése	Ebbe is beleértve a másodállást	Különbségek a teljes várt jövőbeli jövedelem és a teljes kompenzáció vagy nyugdíj között
A biztosítások vagy kompenzációk által nem fedezett kiadások	Példa erre a közlekedési költség, kórházba járás, a halálesetből adódó költségek, például a temetés	Az áldozat és családja számára jelentkező minden egyéb költség összege (amelyekre nincs kompenzáció)

⁽²⁾ Az Ügynökség tény-levele balesetek költségének vállalati szintű felméréséhez mutat be egy modellt. (Lásd "Az Ügynökségtől beszerezhető további információk" fejezetet)

3. táblázat: A sérülésekkel és betegségekkel közvetlenül összefüggő változók áttekintése a társadalom mint egésznek a szintjén

Változó	Leírás	Hogyan fejezzük ki pénzértékben
Egészséggel összefüggő költségek		
Egészség	Kórházi ellátás (ágy-nap) Egyéb orvosi ellátás, például nem kórházi kezelés, gyógyszerek. Maradandó rokkantság (számok, a beteg életkora) Nem orvosi (pl. szakmai) rehabilitáció, ház-átalakítás	Az orvosi ellátás és rehabilitáció tényleges költségei
Halálos balesetek		Készség a fizetésre vagy készség az elfogadásra
Életminőség	Várható élettartam, várható egészséges élettartam Minőségileg igazított életévek (MIÉÉ) Rokkantsághoz igazított életévek (RIÉÉ)	Készség a fizetésre vagy készség az elfogadásra. A kártérítések és kompenzációk teljes összege
Gyász és szenvedés	Az áldozatok, de rokonok és barátok részéről is	Készség a fizetésre vagy készség az elfogadásra. A kártérítések és kompenzációk teljes összege
Jelenlegi termelési veszteségek	Betegszabadság, hiányzás és rokkantság miatt elvesztett keresetek	A hiányzás időtartama alatt elvesztett kereset teljes összege
Pontenciális jövőbeni keresetek és termelés vesztesége	A tartós rokkantság teljes időtartama alatt elvesztett keresetek	A várható rokkantsági időtartam alatt elvesztett jövedelem összege, ahol mind a jövedelmet, mind az időtartamot statisztikai adatok alapján becsülik
Nem az egészséggel összefüggő költségek és károk		
Betegszabadság stb. adminisztrációja		Az erre a tevékenységre költött bérek teljes összege
(Balesetek miatt) sérült eszközök		Pótlás költsége, piaci árak
A személyzet munkaképtelensége miatt kiesett termelés és a termelés időkiesése		A kieső termelés piaci ára

Az Ügynökségtől beszerezhető további információk

A "Munkabalesetek társadalmi-gazdasági költségeinek leltára" című teljes beszámoló elérhető angolul az Ügynökség <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/> webterületén, ahonnan ingyen letölthető.

További információk kaphatók az Ügynökség "A munkabalesetek vállalati szintű megelőzésének gazdasági értékelése" című tény-levelében. A tény-levelét az összes EU nyelven megkapható a <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/> címen.

A "Munkavédelem – Költség és haszon kérdése?" című magazin (1. szám) a szakértők által írt különféle cikkeket tartalmaz erről a témáról. A magazin a <http://agency.osha.eu.int/publications/magazine/> címen érhető el.

A "Munkavédelem gazdasági hatása az Európai Unió tagállamaiban" című beszámoló áttekintést ad arról, hogyan függenek össze a gazdasági tényezők a munkavédelmi stratégia kialakításával a tagállamokban. A beszámoló a <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/> címen található.

A balesetmegelőzésről szóló további információkhoz találhatóak kapcsolódások az Ügynökség http://europe.osha.eu.int/good_practice/risks/accident_prevention/ címen.

Ez a tény-levél valamennyi EU nyelven a <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/> címen található.